

Research Paper

Evaluation of The Role of Ecotourism Houses in the Sustainable Development of Tourism Areas In Saman City

Yousef Ghanbary* Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geographical Sciences and Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran

Mahshad Rikhtegaran: PhD student in Geography and Rural Planning, Faculty of Geographical Sciences and Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran

Hanie Jahadi : MSc of Geography and Rural Planning, Faculty of Geographical Sciences and Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2023/05/21

Accepted: 2023/07/23

PP: 129-142

Use your device to scan
and read the article
online

Keywords: Sustainable tourism, ecotourism, ecotourism houses, Saman city

Abstract

Ecotourism is an important aspect of tourism that promotes sustainability and protects the environment. By empowering local communities, particularly women, and diversifying the economy, ecotourism can create job opportunities, improve living standards, and provide social services. The aim of this research is to investigate the role of ecotourism houses in the development of sustainable rural tourism areas in Saman city. This study adopts an applied-developmental approach and a descriptive-analytical nature. The statistical population of this research is the villages of Saman city, selected based on previous and standard studies. The sample size was determined to be 337 local residents using Cochran's formula. The results of one-way analysis of variance, Tukey's test, and T-test indicate a significant difference between the rural areas of Saman city in terms of regional development indicators and the factor of ecotourism houses. The development of eco-homes can help improve the livelihoods of local residents. For example, Kahkesh village is in a weaker situation in terms of the index of residential and residential use increase, Markede is weak in the investment index, and Il Begi village is in a weak situation in the index of service activities and consumption of domestic products.

Citation: Ghanbary, Y., Rikhtegaran, M., & Jahadi, H.(2025). **Evaluation of The Role of Ecotourism Houses in the Sustainable Development of Tourism Areas In Saman City**, *Journal of Regional Planning*, 15(57), 129-142.

DOI: 10.30495/jzpm.2023.31917.4234

* **Corresponding author:** Yousef Ghanbary, **Email:** Yousef_ghanbary@yahoo.com, **Tel:** +98

Extended Abstract

Introduction

Ecotourism is an emerging concept in the global market that aims to protect the environment and develop rural communities sustainably. As a valuable branch of nature tourism, ecotourism involves protecting the environment, educating visitors, benefiting society, and improving livelihoods. Planning and developing ecotourism in rural areas, while adhering to sustainable development principles, can transform the economy of low-income rural areas and improve the lives of local communities. Moreover, ecotourism can empower local people, diversify the economy, create job opportunities, and improve living standards through social services. Saman city, located on the banks of the Zainderoud river in Chaharmahal and Bakhtiari province, has the necessary potential for the development of rural tourism. However, the city also faces challenges such as economic and cultural issues, environmental problems, breaking of social ties, overflow of unemployed workers to the outskirts of cities, and the emergence of a poverty belt. In this situation, rural ecotourism can address many issues of Armenian rural communities, develop the area, and provide opportunities to improve people's quality of life while preserving their authentic traditional culture and handicrafts. This can be achieved without the need to migrate to cities for livelihoods and jobs. Currently, more than 1.5 million people visit the natural, historical, and cultural attractions of Saman city every year. The purpose of this research is to evaluate the role of ecotourism residences in the sustainable development of Saman city's rural areas. The research aims to answer the question of whether there is a significant difference between the indicators of ecotourism houses in the sustainable development of the park in the rural areas of Saman city or not, and if so, in which region. The study will investigate the necessary potentials in the field of ecotourism to develop rural areas and create employment opportunities for local residents.

Methodology

The current study employed a descriptive-analytical and survey method to collect information. The required data was obtained through document analysis and field research,

including questionnaires and interviews. Preliminary information was gathered through library studies, followed by field studies and surveys to complete the data. The statistical population comprised residents of villages in the city, and a sample of 337 residents from surveyed villages was selected using random cluster sampling. A questionnaire was administered to collect data on indicators of ecotourism houses in sustainable tourism development. Factor analysis was conducted using different indicators such as KMO and Bartlett's test to identify different factors. Each of the factors was then investigated and compared using special and variance explanation percentages. In general, the analysis of variance method was used to investigate significant differences between the regions. This method served as a comparative tool to detect differences in the levels of the study areas with respect to the constituent indices of ecotourism houses. In the final step, the information was analyzed. The statistical population of the study comprised 337 local residents. Data analysis involved using SPSS and Excel software to conduct one-way analysis of variance (F test), Tukey test, and T test to analyze the current and future situations. ARC GIS software was used to generate the required maps.

Results and Discussion

To investigate whether there is a significant difference between the rural areas of Saman city in terms of ecotourism house indicators in sustainable tourism development, a one-way analysis of variance (F test) was used. The results show that there is a significant difference between the investigated areas in several indicators, including service activities, security and lifestyle change, improvement of communication networks and cultural interaction, provision of infrastructure services and facilities, preservation of vegetation and prevention of land use changes, creation of employment and income, improvement of quality of life and provision of services with health standards, increase in investment, environmental pollution, and increase in residential and residential use. The villages are placed in three homogeneous groups in the index of security and lifestyle change, provision of infrastructure services and facilities, improvement of quality of life, and provision of

standard health services and environmental pollution. In the index of improvement of communication networks and cultural interaction, the villages are placed in two homogeneous groups, due to the weakness of communication networks in Markdeh village. In the index of maintaining vegetation cover and preventing land use changes, the villages are in two homogeneous groups, and Markdeh village has had problems in the discussion of land use changes. In the indicator of increasing investment, the villages are in two homogeneous groups, and Markadeh village is weak in this field. In the index of service activities and consumption of domestic products, the villages are also in two homogeneous groups, and the village of Ilbeigi is in a weak situation. Finally, the villages are in two homogeneous groups in terms of the employment and income creation index, indicating that they are at the same level in terms of employment and income creation.

Conclusion

The research findings show that there are significant differences between the rural areas of Saman city in terms of eco-tourism house development indicators, including service activities and sales of domestic products, security and lifestyle change, communication networks and cultural interaction, providing infrastructure services and facilities, maintaining vegetation and preventing land use changes, creating employment and income, improving the quality of life and providing services with health standards, increasing investment, environmental pollution and increasing the use of residences and settlements. The study suggests that sustainable tourism development in rural areas requires attention to the environmental and cultural resources of each region and should be planned regionally. The strengths of the region include natural landscapes and suitable weather, and the opportunities include easy access to the region and its location in the country's tourism goals.

فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۵، شماره ۵۷، بهار ۱۴۰۴
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://sanad.iau.ir/journal/jzpm>

مقاله پژوهشی

ارزیابی نقش خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار مناطق گردشگری شهرستان سامان

یوسف قنبری^{*}: دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
مهشاد ریخته‌گران: دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
هانیه جهادی: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

اکوتوریسم به‌عنوان بخشی از صنعت گردشگری عامل مهمی در حفظ منابع و حفاظت از محیط‌زیست شناخته می‌شود که هم‌زمان پایداری گردشگری را ترویج و توسعه می‌دهد و از تخریب مداوم محیط‌زیست جلوگیری می‌کند. در این راستا گردشگری به‌ویژه اکوتوریسم رویکرد جدیدی است که می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی و توسعه منابع انسانی به ویژه زنان، تنوع‌بخشی اقتصاد و رشد آن، خلق فرصت‌های شغلی و ارتقاء استانداردهای زندگی از طریق تامین خدمات اجتماعی نقش عمده‌ای ایفا نماید. پژوهش حاضر باهدف شناسایی نقش خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار مناطق روستایی گردشگری در شهرستان سامان صورت گرفته است. پژوهش از لحاظ هدف کاربردی- توسعه ای و به لحاظ ماهیت توصیفی تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش، روستاهای شهرستان سامان می‌باشد که بر اساس مطالعات پیشین و معی‌های کارشناسان انتخاب شده است حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۳۷ ساکنان محلی، نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه و آزمون Tukey و آزمون T نشان داده که بین مناطق روستایی شهرستان سامان از نظر شاخص‌های توسعه‌ای خانه‌های بوم‌گردی در هر ۱۰ عامل تفاوت معنی‌داری وجود دارد و منطقه مورد مطالعه، از قوت‌ها و پتانسیل‌های زیادی در زمینه توسعه خانه‌های بوم‌گردی برخوردار بوده که در صورتی که بتوان ضعف‌ها و تهدیدها را کاهش داد، امکان قابلیت ایجاد اشتغال و درآمد برای ساکنین محلی از طریق توسعه خانه‌های بوم‌گردی وجود خواهد داشت. نتایج نشان دادند برای مثال از نظر شاخص افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی، روستای کاهکش در وضعیت ضعیف‌تری قرار دارد. در شاخص افزایش سرمایه‌گذاری، مارکده در این زمینه ضعف دارد. در شاخص فعالیت‌های خدماتی و مصرف تولیدات داخلی، روستای ایل‌بیگی در وضعیت ضعیفی قرار دارد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۳۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۱
شماره صفحات: ۱۴۲-۱۲۹

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

کشورداری، حکمرانی، منابع آب، مدیریت، تغییر اقلیم.

استناد: قنبری، یوسف؛ ریخته‌گران، مهشاد؛ جهادی، هانیه (۱۴۰۴). ارزیابی نقش خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار مناطق گردشگری شهرستان سامان، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۵(۵۷)، ۱۲۹-۱۴۲.

DOI: 10.30495/jzpm.2023.31917.4234

^{*} نویسنده مسئول: یوسف قنبری، پست الکترونیکی: Yousef_ghanbari@yahoo.com، تلفن:

مقدمه

اکوتوریسم، یکی از اجزای فرعی گردشگری پایدار، به یکی از مفاهیم نوظهور در بازار جهانی تبدیل شده است. با توجه به تقاضای رو به رشد جهانی برای توسعه پایدار در سال‌های اخیر، سازمان جهانی توسعه پایدار (IISD) اکوتوریسم را به عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارها در زمینه آشتی با محیط‌زیست در جهت توسعه جوامع روستایی می‌داند (Rahmati et al, 2021). بوم‌گردی به عنوان یکی از ارزشمندترین شاخه‌های طبیعت‌گردی شناخته می‌شود که قصد دارد به شیوهی خردمندانه‌ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته شده که شامل حفاظت از محیط‌زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و سود رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آن‌ها می‌باشد (Wood, 2002:7; Ramzanzadeh, 2022:76). برآورد شده است که بوم‌گردی تقریباً ۲۷ درصد سفرهای بین‌المللی را در برمی‌گیرد و چنانچه به صورت مناسب مدیریت شود می‌تواند به اشتغال محلی، فرصت‌های توسعه بومی و حفظ محیط طبیعی منجر گردد (Githinji, 2006: 9 & Zuluaga et al, 2020:22). تمایل و نیاز انسان برای رسیدن به زندگی‌های دور از حاشیه و پیچیدگی‌های شهری منجر شده تا افرادی شیوه زندگی شان را به طبیعت نزدیک کنند. آن‌ها به روش‌های گوناگون از جمله بازسازی خانه‌های پدری و اجدادی خود از شهرهای بزرگ به روستاهای کوچک بازگشته‌اند و به عبارتی مهاجرت وارونه داشته‌اند. به این ترتیب ضمن بازگشت به گذشته و لذت بردن از ساده زیستن، این فرصت را برای دیگران نیاز مهیا ساخته‌اند تا در قالب یک سفر طبیعت‌گردی چند روز زندگی به سبک گذشتگان در خانه‌های خشتی، چوبی و سنگی را تجربه کنند (Shokouhi & Yazdanpanah). در برنامه‌ریزی و توسعه اکوتوریسم مناطق روستایی باید اصول و قواعد پایداری را رعایت کرد. سرمایه‌ها و ارزش‌های پنهان طبیعی، فرهنگی و تاریخی فراوانی در مناطق روستایی وجود دارند که قابلیت عرضه و معرفی به گردشگران داخلی و خارجی را دارد. این فرصتی است مغتنم که می‌تواند تحولی در اقتصاد مناطق کم‌درآمد روستایی در کشورهای در حال توسعه فراهم آورد و به عنوان ابزاری جهت ایجاد معیشتی نوین و پایدار در رونق اشتغال بومی و افزایش درآمدهای محلی محسوب شود و به بهبود اقتصاد در زندگی مناطق محروم بینجامد. مردم بومی صاحبان اصلی زیستگاه‌های طبیعی هستند. قلمرویی که در آن زندگی می‌کنند، زبان، فرهنگ، روح و دانش آن‌ها به این مردمان تعلق دارد (Toosi Rad et al, 2022:4 & Zeppel, 2006:266-256). برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های گردشگری بر اساس اصول توسعه پایدار با در نظر گرفتن ملاحظات اجتماعی و طبیعی منطقه همچنین می‌تواند انگیزه ای برای باقی ماندن جوانان در روستا و پیش‌گیری از مهاجرت آنان به شهرهای بزرگ باشد. کشور ایران با وجود مناطق روستایی غنی با مشکلاتی از قبیل، کمبود امکانات اجتماعی، ضعف زیرساختی و ضعف پایه‌های اقتصادی از قبیل، نارسایی خدمات تولیدی روبه‌رو است؛ بنابراین، ترسیم بخش بزرگی از ایجاد یک آینده موفق، مستلزم غلبه بر موانع فوق با بهره‌گیری از استعدادها و ظرفیت‌های محلی است (Shams dini & Jamini, 2021; Islam & Carlsen, 2012:13). در این راستا، تقویت گردشگری به‌ویژه شاخه بوم‌گردی می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی، توسعه منابع انسانی، تنوع‌بخشی اقتصادی و رشد آن، خلق فرصت‌های شغلی و ارتقاء استانداردهای زندگی از طریق تأمین خدمات اجتماعی نقش عمده‌ای ایفا نماید. شهرستان سامان در استان چهارمحال و بختیاری به دلیل قرار گرفتن در حاشیه رودخانه زاینده‌رود از شرایط و پتانسیل لازم برای توسعه گردشگری روستایی برخوردار می‌باشد؛ اما این شهرستان به جهت چالش‌هایی همانند نبود فرصت‌های اقتصادی، مشکلات فرهنگی، زیست‌محیطی، شکست پیوندهای اجتماعی، مهاجرت سرریز نیروهای بیکار به حاشیه شهرها و پیدایش کمربند فقر در پیرامون خود مواجه بوده، که به نظر می‌رسد گردشگری روستایی به ویژه (اقامتگاه‌های بوم‌گردی) و توسعه آن فرصتی برای رسیدگی به بسیاری از مسائل جوامع روستایی می‌باشد (Azkia & Ghaffari, 2013: 278). بوم‌گردی روستایی می‌تواند شرایطی فراهم گردد که وضعیت کیفیت زندگی مردم روستا بهبود یابد و ضمن حفظ فرهنگی سنتی اصیل خود و صنایع‌دستی دیگر نیازی نباشد برای امرارمعاش و یافتن شغل به شهرها مهاجرت کنند که از یک سو موجب افزایش جمعیت شهرها شوند و از سوی دیگر به دلیل اختلافات فرهنگی مشکلات فراوانی هم برای مردم شهر و هم برای مردم تازه مهاجرت کرده ایجاد کنند. به‌طور متوسط سالانه بیش از یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر گردشگر از جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، فرهنگی شهرستان سامان بازدید می‌کنند. با توجه به مطالب گفته‌شده این پژوهش باهدف، ارزیابی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار مناطق گردشگری در شهرستان سامان در نظر دارد به این سوال پاسخ دهد آیا تفاوت معناداری بین مناطق روستایی شهرستان سامان از لحاظ شاخص‌های خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار گردشگری آن وجود دارد یا خیر؟ و این تفاوت‌ها در کدام مناطق است؟ می‌پردازد تا با بررسی پتانسیل‌های لازم در زمینه بوم‌گردی، در راستای توسعه هرچه بهتر مناطق روستایی و ایجاد اشتغال و درآمد برای ساکنین محلی در این منطقه بپردازد.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

امروزه برنامه توسعه سازمان ملل متحد، اکوتوریسم را بهترین راه توسعه خردمندانه مناطق طبیعی در کشورهای در حال توسعه دانسته و آن را ترویج می کند (Bahatta & Ohe, 2019: 146-167; Sadeghi & Shamsoddini, 2024:5). دیدگاه توسعه پایدار معنی جدیدی از حفاظت را پدید آورده است: «حفاظت یعنی هم مراقبت و هم استفاده منطقی از منابع طبیعی». چراکه بشر به عنوان جزئی از طبیعت نمی تواند آینده ای داشته باشد مگر آنکه از طبیعت و منابع طبیعی حفاظت کند. از سوی دیگر بدون توسعه ای که فقر و تیره روزی صدها میلیون انسان را تخفیف دهد، دستیابی به حفاظت ممکن نیست (Rezvani et al, 2016: 33-42). توسعه پایدار فرایندی است از توسعه سرزمین، شهرها، مشاغل، جوامع و مانند آن که برآورنده نیازهای حال حاضر بشر باشد، بی آنکه قابلیت سرزمین را برای برآورده شدن نیازهای نسل های بعد به خطر اندازد. فعالیتی که بر اساس توسعه پایدار برنامه ریزی و اجرا می شود می بایست به نسل حال و آینده پاسخ گو باشد و لجام گسیخته و رها شده گام برندارد. توسعه پایدار به یکپارچگی می اندیشد. سفرهای طبیعت گردی در مقایسه با سایر شاخه های گردشگری امکانات و زیرساخت های کمتری نیاز دارد، ولی حداقل امکانات اقامتی برای اکوتوریست هایی که تورهای به نسبت پرهزینه را خریداری کرده اند تا بتوانند تجربه سفری متفاوت داشته باشند، جزء نیازهای مهم این نوع سفرها محسوب می شود؛ بنابراین نحوه شکل گیری این اقامتگاه ها و ارتباط آن ها با یکدیگر می تواند الگوی مناسبی برای توسعه این گونه زیرساخت ها محسوب شود (Rahmanzade & Ghanbari, 2022: 6). از طرفی چون فعالیت های اکوتوریستی در درون مناطق طبیعی انجام می شود، این گونه فعالیت ها همواره در مواجهه با جامعه میزبان است؛ بنابراین جامعه میزبان جزء مهمی از یک فعالیت اکوتوریستی محسوب می شود. بررسی نگرش ساکنان محلی نسبت به این پدیده جدید و تاثیر آن در زندگی آن ها نیز می تواند درس های مفیدی برای پروژه ها و طرح های مشابه باشد. از آنجایی که در اکوتوریسم کمک به بهبود شرایط زندگی جامعه محلی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و با توجه به این که صاحبان این اقامتگاه ها اغلب از دل جامعه محلی بیرون آمده اند حمایت و توسعه این مکان های اقامتی گامی در راه رسیدن به اهداف اکوتوریسم است (Atai et al, 2016: 44). یکی از نیازهای مهم اکوتوریسم، اقامتگاه هایی متناسب با سفرهای اکوتوریستی به عنوان مکانی خاص است که ویژگی های متفاوت و متنوعی دارد. اقامتگاه ها، بسته به اینکه در کجا قرار می گیرند و برای چه مخاطبی ایجاد می شوند، تعیین و طراحی می شوند. اقامتگاه های اکوتوریسم معمولاً در حاشیه پارک های ملی و مناطق حفاظت شده طبیعی با چشم انداز زیبای طبیعت، یا در بافت بومی مناطق روستایی و عشایری توسعه می یابد شاید در مقایسه با نیاز دیگر شاخه های گردشگری، ایجاد اقامتگاه های مناسب اکوتوریسم ۲ جهت اندازه پروژه و حجم سرمایه مورد نیاز بسیار قابل دسترس باشند. در واقع امکانات در مقایسه بسیار کم هزینه و متناسب با سطح سرمایه گذاری جامعه بومی است (Ehsani, 2015:180). مدیریت و عملکرد یک خانه اکولوژیک با یک هتل تفاوت زیادی دارد. براساس دستورالعمل های بین المللی خانه های اکولوژیک، در اغلب موارد این خانه ها در مناطق بکر و دورافتاده و توسعه نیافته قرار دارند و بخش دولتی در این مناطق در زمینه های بهداشتی، آموزشی، آب و برق کمترین میزان سرمایه گذاری را داشته است. این موضوع باعث می شود تا صاحبان اکولوژها با تکیه بر تلاش های خود و جلب حمایت مردم بومی در راستای توسعه پایدار پیش روند (Encyclopedia of Urban and Rural Management, 2009:452). همچنین مدیران از آموزش به عنوان ابزار مهم موفقیت اکوتوریسم بهره می گیرند (Wood, 27: 2002). سیاست گردشگری پایدار در دنیای امروزی، رهیافت جامعه است که خواهان رشد بلندمدت صنعت گردشگری بدون آثار مخرب بر زیست بوم های طبیعی است. همچنین براین تاکید دارد که در قالب توسعه گردشگری، بشر قادر خواهد بود که جوانب خاص از محیط در جهت مثبت یا منفی تعدیل یا دست کاری شود (Sharifzadeh and Murad Nejad, 2007:55). به همین خاطر در طول چند دهه گذشته، مفهوم گردشگری پایدار تا حدی پیشرفت کرده و جافتا شده است تا بتوان پاسخگوی تهدیدهای گردشگری نابسامان باشد، گردشگری پایدار، گردشگری را در غالب مرزها بررسی کرده و رابطه مثلث وار بین جامعه میزبان و سرزمین آن را از یک جهت و جامعه میزبان را از یک سویی و با صنعت گردشگری برقرار ساخته است (Qaderi, 2004: 13). توجه به توسعه پایدار و رعایت اصول آن در گردشگری پایدار حائز اهمیت است، چراکه زیست محیطی و حرکت به سوی استفاده از جاذبه های گردشگری مطابق با نیازهای امروز و حفظ و ماندگاری این منابع برای آینده است (Ahmadi and Etemadi, 2012:4). گردشگری پایدار مجموعه ای از عناصر است که با یکدیگر در تعامل هستند، به گونه ای که تغییر در هر یک از آن ها منجر به ایجاد تغییر در دیگر عناصر سیستم می شود (Tolai, 2019: 139). پژوهش های که در زمینه خانه های بوم گردی صورت گرفته:

نگوین و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد که برای افزایش پایداری منابع گردشگری، می توان از راهکارهایی مانند ایجاد خدمات زیربنایی، بهبود تسهیلات و امکانات اقامتگاهی و پذیرایی، تبلیغات در زمینه گردشگری، ایجاد فعالیت های مکمل، حفظ آثار تاریخی و طبیعی و همچنین

ارتقاء و معرفی ارزش‌های فرهنگی جامعه میزبان استفاده کرد. هونگ هو (و لی چینگ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای نشان دادند که ساخت و سازهای جدید روستایی می‌تواند باعث توسعه اکوتوریسم روستایی، افزایش جریان مسافر و بهبود درآمد سرانه شود (۲۰۱۸). فناوری و توسعه تکنولوژی در ایجاد پایداری گردشگری نقش مهمی دارد. هان (۲۰۲۱) نیز به نقش مهم دولت و اعمال سیاست‌های نگهداری بناها و منابع گردشگری، مشارکت جامعه میزبان و خوداتکایی اقتصادی آنها در پایداری منابع گردشگری اشاره دارند. پورنومو و همکاران (۲۰۲۰) نتیجه گرفتند که عواملی از جمله تامین خدمات، توسعه زیرساخت‌ها، امنیت و فرهنگ جامعه میزبان بیشترین نقش را می‌تواند در توسعه گردشگری و منابع مرتبط با آن داشته باشد. مارتینز و همکاران (۲۰۱۹)، به نقش مهم اجتماعات محلی و تامین منابع مالی در پایداری منابع گردشگری تاکید دارند. (Abang Abdurahman, 2016) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند فرهنگ مهم ترین ویژگی هدف مقصد توریست در مقایسه با سایر ویژگی‌های شناخته شده تاثیر می‌گذارد. (Cobbinah, 2016) در پژوهشی نشان داد منافع و درآمد حال از اکوتوریسم در مجاورت مناطق حفاظت شده به نفع دولت و سازمان‌های مدیریتی بوده است. عدالت خواه در پژوهشی بیان کرد بهترین امتیاز به موقعیتی اختصاص داده شده که کمترین خطر وقوع سیل و رانش زمین، کمترین سختی و هزینه دسترسی به جاده و بیشترین دسترسی به آب و روستاهای اطراف را داشته باشد.

صفاری و همکاران (۱۳۹۱) پژوهشی را با عنوان شناسایی پهنه‌های مستعد اکوتوریسم در شهرستان کازرون انجام دادند. در این پژوهش با استفاده از نقشه‌ی نهایی پهنه‌بندی اکوتوریسم شهرستان، مهم‌ترین ژئومورفولوژی‌های محدوده‌ی مورد مطالعه را به دلیل داشتن اشکال ژئومورفولوژیکی مشخص نمودند. قنبری و صالحی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان اکوتوریسم در ایران و چالش‌های پیش روی آن، تلاش کرده‌اند به شناسایی و تحلیل انواع چالش‌های اجتماعی از جمله عدم مشارکت و عدم امنیت اقتصادی از جمله ضعف تبلیغات و نبود امکانات رفاهی و زیست‌محیطی از جمله عدم شناخت کامل پدیده‌های اکوتوریستی پرداخته‌اند. استعلاجی و جعفری (۱۳۹۳) پژوهشی را با عنوان نقش عوامل طبیعی در آرایش فضایی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ماهنشان انجام دادند. همچنین در این پژوهش سه عامل ارتفاع، شیب و اقلیم مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس نتایج پژوهش، رابطه معناداری بین عوامل محیطی (همچون شیب، طبقات ارتفاعی و اقلیم) و توزیع سکونتگاه‌های روستایی از نوع معکوس ناقص و بین نوع اقلیم و استقرار سکونتگاه‌های روستایی، همبستگی از نوع ناقص مشاهده شده است. ضرابی و همکاران (۱۳۹۳) زیر ساخت‌های گردشگری را در مقصد اکوتوریستی بند ارومیه با استفاده از روش SOWT تحلیل کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد هر چه میزان تبلیغات افزایش یابد، به همان اندازه میزان گردشگری ورودی افزایش می‌یابد. هاشمی و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله‌ی پهنه‌بندی توان اکوتوریسمی منطقه‌ی بافق یزد، به این نتیجه رسیدند که یکی از راهکارهای مناسب گسترش اکوتوریسم، شناسایی و برنامه‌ریزی مناطقی است که قابلیت اکوتوریسم را دارند و برای پهنه‌بندی اکوتوریسمی منطقه، سه معیار ارزش‌های اکوتوریسمی، شرایط طبیعی و زیرساخت‌ها نقش مهمی دارند. ترکمانی و همکاران (۱۳۹۷) به ارزیابی توان اکولوژیکی شهرستان میانه در راستای اکوتوریسم با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی پرداخته‌اند. در این پژوهش با بهره‌گیری از فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی، اقدام به پهنه‌بندی شهرستان بر اساس توان اکولوژیک با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی نموده است. نتایج بیانگر این بود که شهرستان میانه تنوعی از خرده‌اقلیم‌ها را در خود جای داده است و از نظر پتانسیل اکوتوریسم، تنوع قابل توجهی بین بخش‌ها و مناطق مختلف آن وجود دارد. توکلی‌نیا و همکاران (۱۳۹۷) به ارزیابی تناسب مکانی برای توسعه اکوتوریسم در منطقه‌ی رودبار و قصران با استفاده از روش OWA پرداخته‌اند، در این تحقیق با استفاده از سنجش‌های فازی در مطالعات پهنه-بندی پتانسیل اکوتوریسم همچنین با استفاده از شاخص‌های مؤثر در اکوتوریسم پایدار و معیارهای زیرمجموعه‌ی آن‌ها، نواحی مناسب جهت توسعه‌ی اکوتوریسم، بر اساس سناریوهای گوناگون شناسایی شده‌اند. بهمن‌پور و طاهری حسین‌آبادی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان ارائه الگوی تلفیقی مکان‌یابی ویژه‌ی گردشگری ورزشی با به کارگیری سیستم اطلاعات جغرافیا (GIS) و روش روی هم‌گذاری (IO) لایه‌ها تلاش کرده‌اند تا مکان‌های مناسب برای توسعه‌ی گردشگری ورزشی در شهرستان شاهرود را شناسایی و با استفاده از مدل اکولوژیکی گردشگری فعالیت‌های مناسب برای هر منطقه را مشخص کنند.

مواد و روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای است و از نظر روش انجام تو صیفی- تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز این پژوهش به صورت اسنادی و میدانی (پرسشنامه و مصاحبه) جمع‌آوری گردید. در این پژوهش ابتدا اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای به دست می‌آید و سپس از طریق مطالعات میدانی و تحقیقات پیمایشی اطلاعات مورد نیاز تکمیل می‌شود. جامعه آماری ساکنان

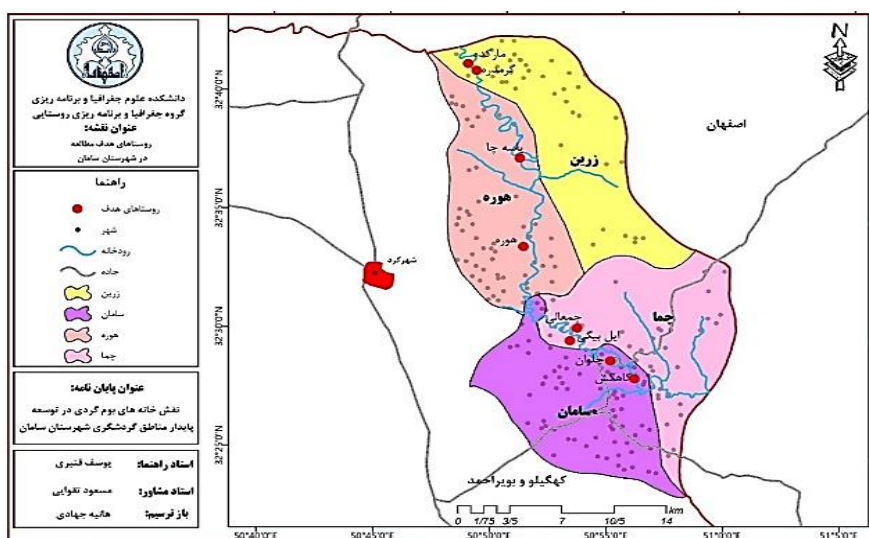
روستاهای شهرستان که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، ۳۳۷ نفر از ساکنان روستاهای مورد بررسی به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ای شامل شاخص‌های خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار گردشگری استفاده شد. سپس با استفاده از شاخص‌های مختلف، مانند KMO و آزمون بارتلت، برای تحلیل عاملی، مدل‌هایی استخراج شدند که عوامل مختلف شناسایی شده‌اند. سپس با استفاده از مقادیر ویژه و درصد تبیین واریانس، اهمیت هر کدام از عوامل بررسی و مقایسه شده‌اند. به طور کلی، در این پژوهش، از روش تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت‌های معنی‌دار بین مناطق استفاده شده است. این روش می‌تواند به عنوان یک روش مقایسه‌ای برای تشخیص اختلافات سطح مناطق مورد مطالعه در شاخص‌های تشکیل دهنده خانه‌های بوم‌گردی، استفاده شود. در مرحله آخر به تجزیه و تحلیل اطلاعات می‌پردازیم. جامعه آماری پژوهش از ۳۳۷ نفر ساکنین محلی می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس یک‌طرفه (آزمون F)، آزمون Tukey و آزمون T در راستای تحلیل وضعیت موجود و آینده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و Excel استفاده شده است. برای ترسیم نقشه‌های مورد نیاز نیز از نرم‌افزار ARC GIS استفاده گردیده است.

محدوده مورد مطالعه

شهرستان سامان در موقعیت جغرافیایی بین ۵۰ درجه و ۵۹ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۳۲ درجه و ۲۷ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۲۸ دقیقه عرض جغرافیایی در استان چهارمحال و بختیاری قرار دارد. موقعیت نسبی آن از سمت شمال غربی به شهرستان شهرکرد و از دامنه شرقی کوه بلند شیراز قرار گرفته است؛ که طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) دارای دو بخش بهنام‌های زاینده‌رود و مرکزی براساس می‌باشد جمعیت شهرستان سامان ۳۴،۶۱۶ نفر می‌باشد.

روستاهای هدف مورد مطالعه در شهرستان سامان

روستاهای مورد مطالعه در این پژوهش با توجه به نظر کارشناسان و مطالعه متون پیشین، براساس شکل (۱) به ترتیب ایل‌بیگی، چلون، جمعالی، کاهکش، گرم‌دره، مارکده، یاسه چای و هوره می‌باشد. روستاها به گونه‌ای انتخاب شده‌اند که از هر دهستان دو روستا را به عنوان هدف انتخاب شده‌اند. بیشترین جمعیت روستا متعلق به روستای هوره از دهستان هوره و بخش زاینده‌رود می‌باشد و همچنین کمترین جمعیت روستای متعلق به روستای ایل‌بیگی از دهستان چما و بخش مرکزی می‌باشد. روستاهای انتخاب شده در اطراف رودخانه زاینده‌رود می‌باشد و شغل غالب این روستاها مربوط به باغداری و کشاورزی و اقدامات مربوط به توسعه گردشگری می‌باشد.

شکل ۱- روستاهای هدف مطالعه در شهرستان سامان منبع: نگارندگان، ۱۴۰۱

بحث و یافته‌های تحقیق

تحلیل آماره توصیفی

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه‌ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است، قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، لازم است این داده‌ها توصیف شوند. ابتدا بر اساس نظر ۳۳۷ نفر ساکنان محلی تکمیل گردیده است. شاخص‌های بوم‌گردی که در پژوهش حاضر مورد بررسی

قرار گرفته است بر اساس نظر کارشناسان و مطالعه متون پیشین به دست آمد است. نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که با توجه مقدار KMO نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که با توجه مقدار KMO بالا (۰/۸۴۸) و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ این داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند.

جدول ۱- مقدار KMO و آزمون بارتلت متغیرهای تحقیق

KMO و آزمون بارتلت		
کیسر-میر-اولکین اندازه کافی برای نمونه‌گیری مقدار		۰/۸۴۸
آزمون کروی بارتلت	خی دو	۱۰۹۶/۴۴
	درجه آزادی	۱۷۱۱
	معنی‌داری	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

همانگونه که در جدول (۲) مشاهده می‌شود ۱۰ عامل دارای مقادیر ویژه بزرگتر از ۱ می‌باشند. بر اساس مقادیر ویژه اولیه و مجموع ضرایب فاکتور چرخش داده شده، عوامل "افزایش فعالیت و خدمات فروش تولید مصرفی منطقه" و "حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی" از اهمیت بیشتری برخوردارند. در عوض، عوامل "امنیت و تغییر سبک زندگی" و "آلودگی زیست محیطی" از اهمیت کمتری برخوردارند.

جدول ۲- عامل‌های استخراج‌شده، مقادیر ویژه و درصد تبیین واریانس آنها از مجموع شاخص‌های بوم‌گردی

عوامل	مقادیر ویژه اولیه			مجموع ضرائب فاکتور چرخش داده شده		
	مجموع	تبیین واریانس %	تجمعی %	مجموع	تبیین واریانس %	تجمعی %
افزایش فعالیت و خدمات فروش تولید مصرفی منطقه	۱۳/۴۲۸	۲۲/۷۵۹	۲۲/۷۵۹	۴/۶۷۶	۷/۹۲۶	۷/۹۲۶
امنیت و تغییر سبک زندگی	۴/۸۶۵	۸/۲۴۶	۳۱/۰۰۶	۴/۰۲۱	۶/۸۱۵	۱۴/۷۴۱
ارتقاء شبکه‌های ارتباطی و تعامل فرهنگی	۳/۵۳۶	۵/۹۹۲	۳۶/۹۹۸	۴/۰۰۲	۶/۷۸۴	۲۱/۵۲۴
ارائه امکانات و خدمات زیر بنایی	۲/۷۹۴	۴/۷۳۶	۴۱/۷۳۷	۳/۶۱۲	۶/۱۲۱	۲۷/۶۴۶
حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی	۲/۳۳۲	۳/۹۵۳	۴۵/۶۸۸	۳/۰۴۹	۵/۱۶۸	۳۲/۸۱۴
ایجاد اشتغال و درآمد	۱/۸۹۹	۳/۲۱۹	۴۸/۹۰۶	۲/۸۷۲	۴/۸۶۷	۳۷/۶۸۱
ارائه کیفیت زندگی و ارائه خدمات با استانداردهای زندگی	۱/۵۹۱	۲/۶۹۷	۵۱/۶۰۳	۲/۸۶۶	۴/۸۵۷	۴۲/۵۳۸
افزایش سرمایه گذاری	۱/۵۵۰	۲/۶۲۷	۵۴/۲۳۰	۲/۶۸۵	۴/۵۵۰	۴۷/۰۸۸
آلودگی زیست محیطی	۱/۴۱۱	۲/۳۹۲	۵۶/۶۲۲	۲/۶۷۳	۴/۵۳۱	۵۱/۶۱۹
افزایش کاربری اقامتگاهی	۱/۳۸۵	۲/۳۴۷	۵۸/۹۶۹	۲/۴۰۴	۴/۰۷۴	۵۵/۶۹۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

بررسی تفاوت شاخص‌های تشکیل دهنده بوم‌گردی در مناطق روستایی شهرستان سامان

جهت بررسی این سوال که آیا تفاوت معناداری بین مناطق روستایی شهرستان سامان از لحاظ شاخص‌های خانه‌های بوم‌گردی در توسعه پایدار گردشگری وجود دارد؟ از تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون F) استفاده شده است. نتایج نشان داده است که در شاخص‌های فعالیت‌های خدماتی، امنیت و تغییر سبک زندگی، ارتقاء شبکه‌های ارتباطی و تعامل فرهنگی، ارائه خدمات و امکانات زیربنایی، حفظ پوشش گیاهی و

جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی، ایجاد اشتغال و درآمد، ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات با استانداردهای بهداشتی، افزایش سرمایه گذاری، آلودگی زیست محیطی و افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی بین مناطق مورد بررسی، تفاوت معناداری وجود دارد (۳). به عبارتی دیگر، حداقل میانگین یکی از مناطق مورد مطالعه، متفاوت از دیگر مناطق در تمام شاخص های مذکور است؛

جدول ۳- مقادیر محاسبه شده با استفاده از تحلیل واریانس برای شاخص های خانه های بوم گردی

شاخص ها	واریانس	مجموع مربعات	Df	میانگین مربعات	F	sig
فعالیت های خدماتی و فروش تولیدات داخلی	بین گروهی	۴/۱۱۵	۷	۰/۵۸۸	۴/۷۱۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۴۱/۰۲۷	۳۲۹	۰/۱۲۵		
	مجموع	۴۵/۱۴۲	۳۳۶			
امنیت و تغییر سبک زندگی	بین گروهی	۲۶/۲۵۷	۷	۳/۹۸۳	۷/۱۲۸	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۶۵/۱۳۴	۳۲۹	۰/۵۵۹		
	مجموع	۱۹۱/۳۹۱	۳۳۶			
ارتقاء شبکه های ارتباطی و تعامل فرهنگی	بین گروهی	۲۷/۸۸۴	۷	۳/۹۸۳	۷/۱۲۸	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۸۳/۸۵۲	۳۲۹	۰/۵۵۹		
	مجموع	۲۱۱/۷۳۶	۳۳۶			
ارائه خدمات و امکانات زیربنایی	بین گروهی	۲۲/۵۶۴	۷	۳/۲۲۳	۵/۶۱۵	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۸۸/۸۸۵	۳۲۹	۰/۵۷۴		
	مجموع	۲۱۱/۴۴۹	۳۳۶			
حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی	بین گروهی	۱۷/۳۴۷	۷	۲/۴۷۸	۳/۴۴۵	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۲۳۶/۶۹۸	۳۲۹	۰/۷۱۹		
	مجموع	۲۵۴/۰۴۶	۳۳۶			
ایجاد اشتغال و درآمد	بین گروهی	۱۸/۱۸۲	۷	۲/۵۹۷	۴/۵۶۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۸۷/۲۵۴	۳۲۹	۰/۵۶۹		
	مجموع	۲۰۵/۴۳۶	۳۳۶			
ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات با استانداردهای بهداشتی	بین گروهی	۳۱/۴۷۰	۷	۴/۴۹۶	۸/۵۵۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۷۲/۹۰۵	۳۲۹	۰/۵۲۶		
	مجموع	۲۰۴/۳۷۵	۳۳۶			
افزایش سرمایه گذاری	بین گروهی	۲۸/۴۳۵	۷	۴/۰۶۲	۶/۱۱۲	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۲۱۸/۶۵۸	۳۲۹	۰/۶۶۵		
	مجموع	۲۴۷/۰۹۳	۳۳۶			
آلودگی زیست محیطی	بین گروهی	۱۸/۹۹۲	۷	۲/۷۱۳	۴/۶۴۰	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۹۲/۳۸۳	۳۲۹	۰/۵۸۵		
	مجموع	۲۱۱/۳۷۵	۳۳۶			
افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی	بین گروهی	۲۰/۴۴۳	۷	۲/۹۲۰	۴/۳۸۷	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۲۱۹/۰۳۶	۳۲۹	۰/۶۶۶		
	مجموع	۲۳۹/۴۸۰	۳۳۶			

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۱

همان طور که مشاهده شده است، با استفاده از تحلیل واریانس، مشخص شده است که بین مناطق مورد مطالعه، از نظر همه شاخص های بوم گردی، تفاوت معنی داری در سطح ۰/۹۵ درصد وجود دارد، اما تنها با استفاده از تحلیل واریانس نمی توان مشخص کرد که این تفاوت ها مربوط به کدام یک از مناطق است؛ بنابراین در این تحقیق از آزمون Tukey برای مشخص شدن اختلافات سطح مناطق مورد مطالعه، از نظر شاخص های تشکیل دهنده خانه های بوم گردی استفاده شده است. آزمون Tukey جایگاه هر روستا در شهرستان سامان را، به لحاظ عوامل مورد بررسی، با استفاده از میانگین رتبه ای، در گروه های همگن در جدول (۴) نشان می دهد.

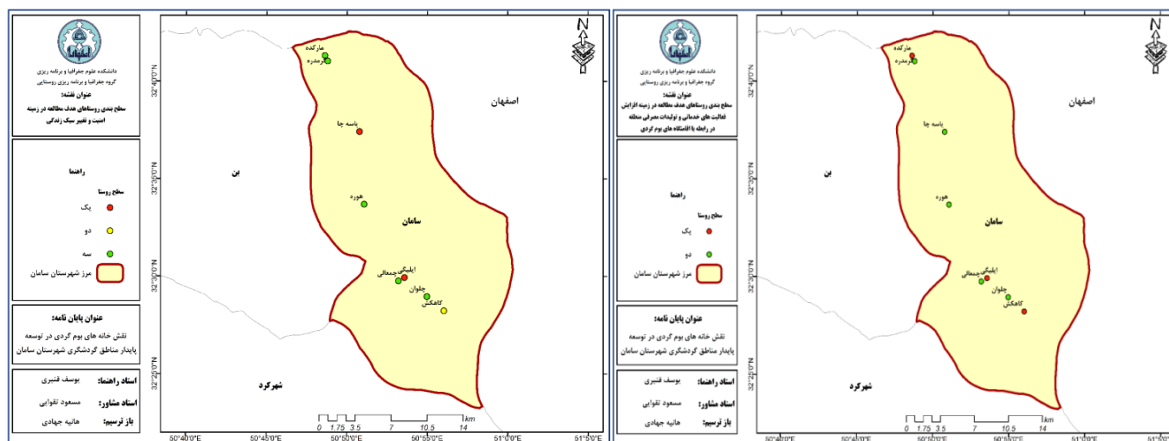
جدول ۴ - طبقه‌بندی نواحی در گروه‌های همگن بر اساس شاخص‌های خانه‌های بوم‌گردی

معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	شاخص	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	شاخص
				ارائه خدمات و امکانات زیربنایی					امنیت و تغییر سبک زندگی
۱	۲	۳			۱	۲	۳		
۳/۴۱۱			۱۸	ایل بیگی	۲/۳۴۴			۲۲	یاسه چای
۳/۵۰۸	۳/۵۰۸		۶۸	مارکده	۲/۵۰۰			۱۸	ایل بیگی
۳/۵۲۸	۳/۵۲۸		۲۸	کاهکش	۲/۶۹۳	۲/۶۹۳		۲۸	کاهکش
۳/۵۵۸	۳/۵۵۸		۹۶	هوره	۲/۷۱۸	۲/۷۱۸	۲/۷۱۸	۶۸	مارکده
۳/۷۳۸	۳/۷۳۸	۳/۷۳۸	۵۲	دره گرم	۲/۷۳۷	۲/۷۳۷	۲/۷۳۷	۳۱	چلوان
۴/۰۳۶	۴/۰۳۶		۲۲	چمعالی	۲/۸۱۰	۲/۸۱۰	۲/۸۱۰	۵۲	دره گرم
۴/۱۸۷			۳۱	چلوان	۳/۰۸۴	۳/۰۸۴		۲۲	چمعالی
۴/۲۱۸			۲۲	یاسه‌چای	۳/۲۴۵			۹۶	هوره
۰/۲۰۴	۰/۱۱۵	۰/۶۸۸		معنی‌داری	۰/۰۷۱	۰/۳۷۴	۰/۱۶۴		معنی‌داری
معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	آلودگی زیست محیطی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات بهداشتی استاندارد
۱	۲	۳			۱	۲	۳		
۲/۱۳۶			۲۲	چمعالی	۳/۲۸۳			۶۸	مارکده
۲/۴۶۵	۲/۴۶۵		۲۲	یاسه‌چای	۳/۴۵۰	۳/۴۵۰		۹۶	هوره
۲/۷۷۸	۲/۷۷۸		۵۲	دره‌گرم	۳/۵۹۸	۳/۵۹۸		۲۸	کاهکش
۲/۹۱۶	۲/۹۱۶		۱۸	ایل بیگی	۳/۷۷۴	۳/۷۷۴	۳/۷۷۴	۵۲	دره گرم
۲/۹۲۸	۲/۹۲۸		۲۸	کاهکش	۳/۷۷۷	۳/۷۷۷	۳/۷۷۷	۱۸	ایل بیگی
۲/۹۵۰	۲/۹۵۰		۹۶	هوره	۴/۰۰۰	۴/۰۰۰		۳۱	چلوان
۲/۹۷۴	۲/۹۷۴		۶۸	مارکده	۴/۱۹۳			۲۲	چمعالی
۳/۱۰۴			۳۱	چلوان	۴/۲۱۵			۲۲	یاسه‌چای
۰/۷۰۳	۰/۱۵۵	۰/۶۹۱		معنی‌داری	۰/۲۴۷	۰/۰۶۱	۰/۱۳۲		معنی‌داری
معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		تعداد	ارتقاء شبکه‌های ارتباطی و تعامل فرهنگی	
۱	۲	۱			۲				
۳/۱۹۱			۶۸	مارکده	۳/۲۳۲		۶۸	مارکده	
۳/۲۶۰	۳/۲۶۰		۹۶	هوره	۳/۵۱۲	۳/۵۱۲	۹۶	هوره	
۳/۳۳۳	۳/۳۳۳		۱۸	ایل بیگی	۳/۵۸۳	۳/۵۸۳	۱۸	ایل بیگی	
۳/۴۱۰	۳/۴۱۰		۲۸	کاهکش	۳/۷۲۰	۳/۷۲۰	۲۸	کاهکش	
۳/۴۷۷	۳/۴۷۷		۲۲	چمعالی	۳/۹۱۹		۵۲	دره گرم	
۳/۶۵۸	۳/۶۵۸		۵۲	دره گرم	۳/۹۷۷		۲۲	یاسه‌چای	
۳/۷۸۲	۳/۷۸۲		۳۱	چلوان	۴/۰۰۷		۲۲	چمعالی	
۳/۸۵۲			۲۲	یاسه‌چای	۴/۰۵۳		۳۱	چلوان	
۰/۱۱۴	۰/۱۱۵			معنی‌داری	۰/۰۸۷	۰/۱۷۳		معنی‌داری	
۱	۲			افزایش سرمایه‌گذاری	۱	۲		افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی	

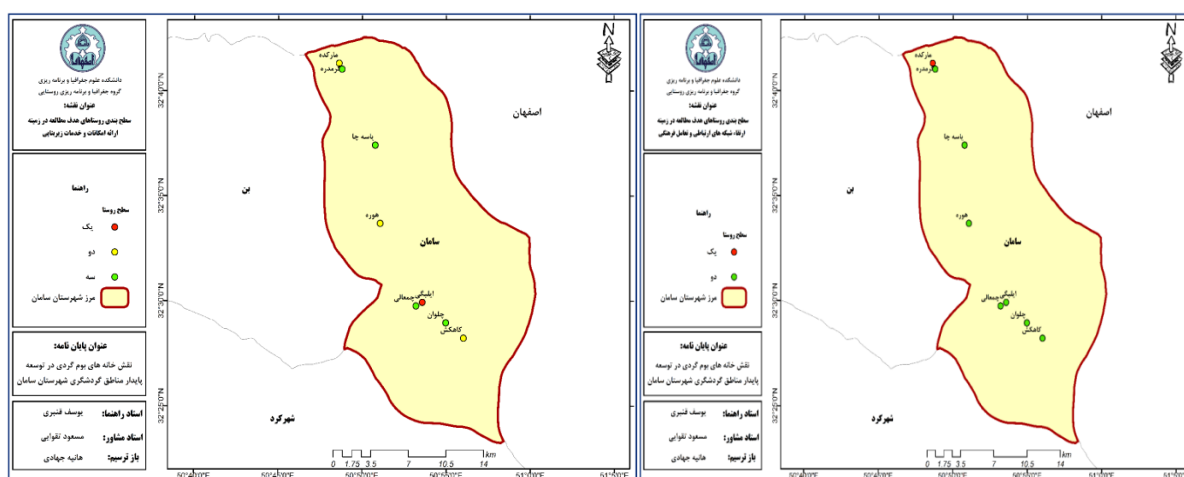
معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	شاخص ارائه خدمات و امکانات زیربنایی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵			تعداد	شاخص امنیت و تغییر سبک زندگی
۱	۲	۳			۱	۲	۳		
	۳/۳۵۲		۶۸	مارکده	۳/۰۳۵			۲۸	کاهکش
۳/۷۷۷	۳/۷۷۷		۱۸	ایل بیگی	۳/۲۲۰	۳/۲۲۰		۶۸	مارکده
۳/۸۵۲	۳/۸۵۲		۵۲	دره گرم	۲/۲۳۶	۲/۲۳۶		۹۶	هوره
۳/۹۲۴	۳/۹۲۴		۲۲	یاسه چای	۳/۳۱۴	۳/۳۱۴		۱۸	ایل بیگی
۳/۹۴۷	۳/۹۴۷		۹۶	هوره	۳/۶۰۲	۳/۶۰۲		۵۲	دره گرم
۴/۰۸۳			۲۸	کاهکش	۳/۶۹۸			۳۱	چلوان
۴/۱۷۳			۳۱	چلوان	۳/۷۵۷			۲۲	چمعالی
۴/۳۶۳			۲۲	چمعالی	۳/۸۳۳			۲۲	یاسه چای
۰/۰۹۲	۰/۰۸۲			معنی داری	۰/۱۱۷	۰/۰۶۶			معنی داری
			معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵	تعداد	ایجاد اشتغال و درآمد	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		تعداد	فعالیت های خدماتی و فروش تولیدات داخلی
	۱				۲	۱			
	۳/۶۹۱		۶۸	مارکده		۲/۹۹۳		۱۸	ایل بیگی
	۳/۷۱۶		۹۶	هوره	۳/۱۰۸	۳/۱۰۸		۶۸	مارکده
	۳/۷۶۷		۲۸	کاهکش	۳/۱۲۰	۳/۱۲۰		۲۸	کاهکش
	۴/۰۳۷		۱۸	ایل بیگی	۳/۱۸۸	۳/۱۸۸		۹۶	هوره
	۴/۰۹۰		۲۲	یاسه چای	۳/۲۷۸			۲۲	یاسه چای
	۴/۱۷۷		۳۱	چلوان	۳/۳۵۱			۵۲	دره گرم
	۴/۲۲۶		۵۲	دره گرم	۳/۳۵۸			۲۲	چمعالی
	۴/۲۳۸		۲۲	چمعالی	۳/۳۵۸			۳۱	چلوان
	۰/۰۸۶			معنی داری	۰/۱۰۲	۰/۳۶۷			معنی داری

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۱

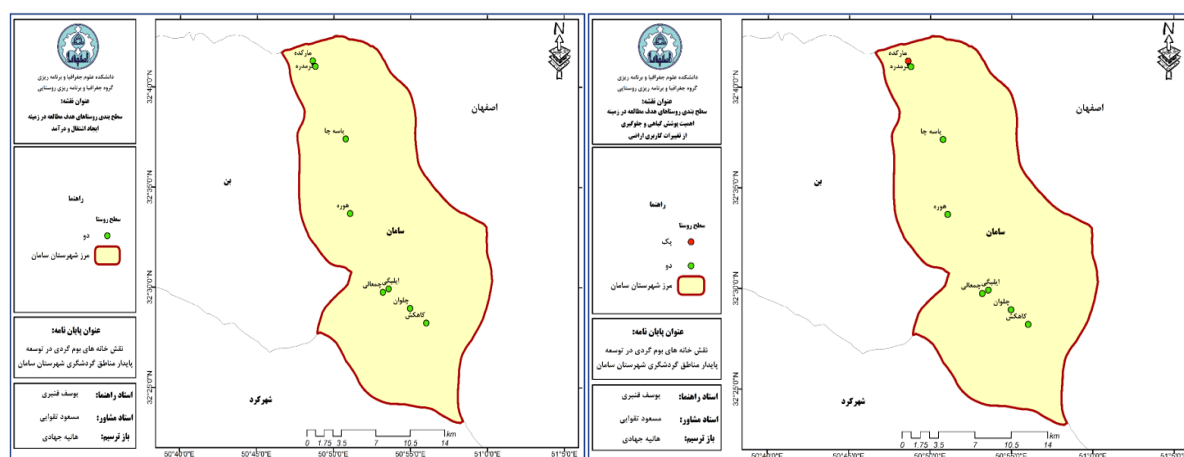
جدول (۴) قرارگیری روستاها را در گروه های همگن نشان می دهد. همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود روستاها در شاخص امنیت و تغییر سبک زندگی، ارائه خدمات و امکانات زیربنایی، ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات بهداشتی استاندارد و آلودگی زیست محیطی بر اساس شکل های (۱۱، ۹، ۴، ۶) در سه گروه همگن قرار گرفته اند. در شاخص ارتقاء شبکه های ارتباطی و تعامل فرهنگی بر اساس شکل (۵) روستاها در دو گروه همگن قرار گرفته اند که به دلیل ضعف شبکه های ارتباطی در روستای مارکده می باشد. در شاخص حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی بر اساس شکل (۷) هم روستاها در دو گروه همگن قرار دارند که روستای مارکده در بحث تغییرات کاربری اراضی مشکلاتی به همراه داشته است. همچنین از نظر شاخص افزایش کابری اقامتگاهی و سکونتگاهی بر اساس شکل (۱۲) که روستاها در دو گروه همگن و روستای کاهکش در شرایط ضعیف تری قرار دارد. در شاخص افزایش سرمایه گذاری بر اساس شکل (۱۰) روستاها در دو گروه همگن و روستای مارکده در این زمینه ضعف دارد. در شاخص فعالیت های خدماتی و مصرف تولیدات داخلی بر اساس شکل (۳) روستاها نیز در دو گروه همگن قرار دارند و روستای ایل بیگی در وضعیت ضعیفی قرار دارد. و در نهایت روستاها از نظر شاخص ایجاد اشتغال و درآمد بر اساس شکل (۸) در دو گروه همگن قرار دارند که نشان می دهد از نظر ایجاد اشتغال و درآمد در یک سطح قرار دارند.

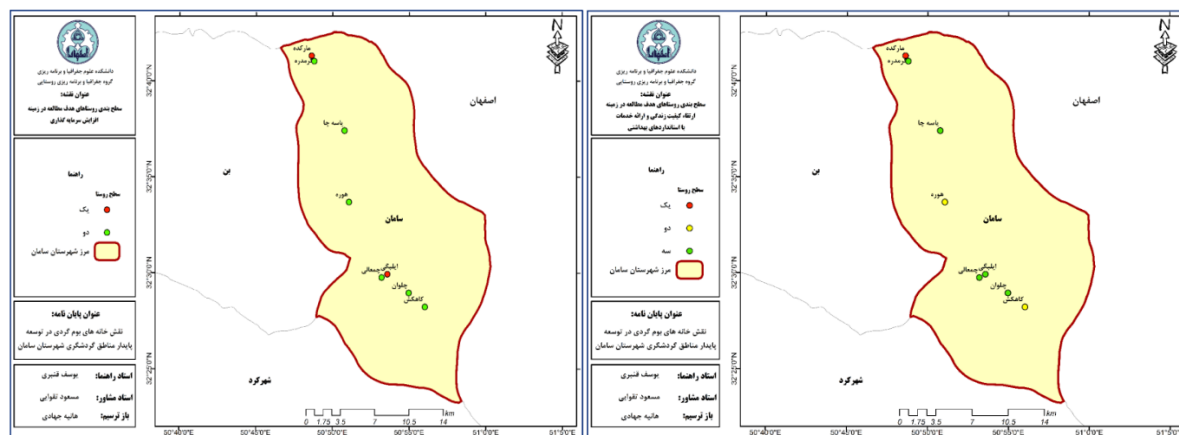
شکل ۳- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه شکل ۴- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس فعالیت خدماتی و تولیدی براساس امنیت و تغییر سبک زندگی

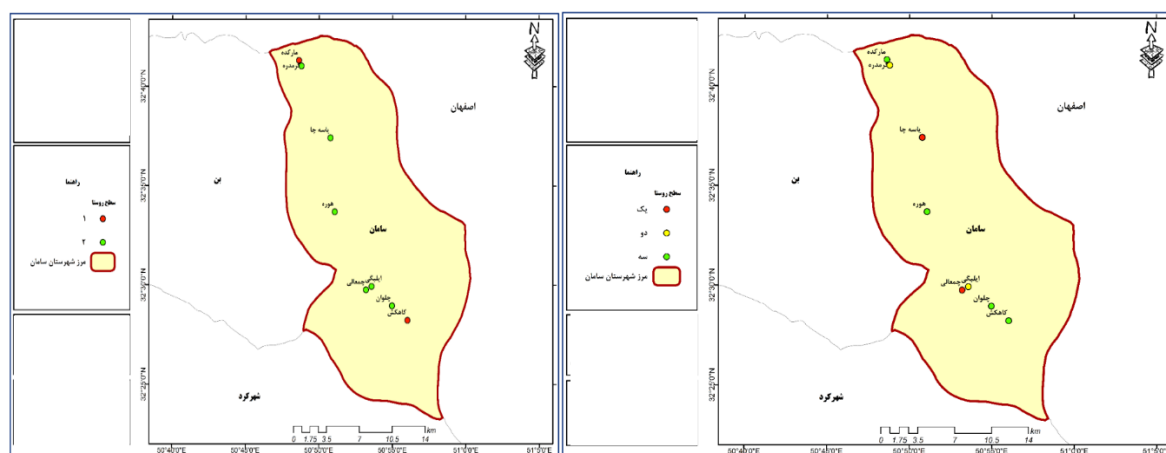
شکل ۵- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس ارتقاء شکل ۶- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه شبکه ارتباطی و تعادل فرهنگی در زمینه ارائه امکانات و خدمات زیر بنایی

شکل ۷- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس اهمیت شکل ۸- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییر کاربری اراضی ایجاد اشتغال و درآمد

شکل ۹- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس ارتقاء کیفیت شکل ۱۰- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه براساس زندگی و آراء خدمات با استانداردهای بهداشتی افزایش سرمایه گذاری

شکل ۱۱- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه شکل ۱۲- طبقه بندی روستاهای مورد مطالعه در زمینه در زمینه آلودگی های زیست محیطی افزایش کاربری های اقامتگاهی و مسکونی

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

مناطق روستایی کشور با مشکلاتی مانند، کمبود امکانات اجتماعی و ضعف زیرساختی که شامل خدمات بهداشتی، آموزشی حمل و نقل و سوخت روبه رو می باشند که یکی از مهم ترین آن ها، ضعف پایه های اقتصادی از قبیل، نارسایی خدمات تولیدی، بازار، کمبود فرصت های درآمد، اشتغال و نظایر آن است؛ بنابراین، ترسیم بخش بزرگی از ایجاد یک آینده موفق، مستلزم غلبه بر موانع فوق با بهره گیری از استعدادهای و ظرفیت های محلی است.

با توجه به نتایج پژوهش مشخص شد تفاوت معناداری بین مناطق روستایی شهرستان سامان به لحاظ شاخص های توسعه خانه های بوم گردی که شامل فعالیت های خدماتی و فروش تولیدات داخلی، امنیت و تغییر سبک زندگی، ارتقاء شبکه های ارتباطی و تعامل فرهنگی، ارائه خدمات و امکانات زیر بنایی، حفظ پوشش گیاهی و تغییر کاربری اراضی، ایجاد اشتغال و درآمد، ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات با استانداردهای بهداشتی، افزایش سرمایه گذاری، آلودگی زیست محیطی و افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی وجود دارد. این تفاوت ها حاکی از آن است که روستاها در شاخص امنیت و تغییر سبک زندگی، ارائه خدمات و امکانات زندگی، ارتقاء کیفیت زندگی و ارائه خدمات بهداشتی استاندارد و آلودگی زیست محیطی در سه گروه همگن قرار گرفته اند. در شاخص ارتقاء شبکه های ارتباطی و تعامل فرهنگی روستاها در دو گروه همگن قرار گرفته اند که به دلیل ضعف شبکه های ارتباطی در روستای مارکده می باشد. در شاخص حفظ پوشش گیاهی. جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی هم روستاها در دو گروه همگن قرار گرفته اند که به دلیل ضعف شبکه های ارتباطی در روستای مارکده می باشد در شاخص حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تغییرات کاربری اراضی هم روستاها در دو گروه همگن قرار گرفته اند. همچنین از نظر شاخص افزایش کاربری اقامتگاهی و سکونتگاهی که روستاها در دو گروه همگن و روستای کاهکش در وضعیت ضعیف تری قرار دارد. در شاخص افزایش سرمایه گذاری در روستاها در دو گروه همگن و روستای

مارکده در این زمینه ضعف دارد. در شاخص فعالیت‌های خدماتی و مصرف تولیدات داخلی روستاها نیز در دو گروه همگن قرار دارد؛ و روستای ایل‌بیگی در وضعیت ضعیفی قرار دارد؛ و در نهایت روستاها از نظر شاخص اشتغال و درآمد در یک گروه همگن قرار دارند. مهم‌ترین نقاط قوت منطقه، وجود چشم‌اندازهای طبیعی اقلیم و آب‌وهوای مناسب است و مهم‌ترین فرصت‌ها شامل دسترسی آسان به منطقه و قرار گرفتن این شهر در قطب‌های هدف گردشگری کشور است.

در پژوهش‌های که در راستای هدف توسعه گردشگری و خانه‌های بوم‌گردی انجام شده‌اند به ابعاد مختلف اکوتوریسم پرداخته شده است اما تحقیق حاضر پتانسیل‌های لازم را در زمینه بوم‌گردی، موانع و مشکلات در راستای برنامه‌ریزی، برای ایجاد اشتغال و ایجاد درآمد و راه‌های برون رفت از این وضعیت فعلی که دچار اقتصاد تک‌محصولی و عدم تنوع فعالیت‌های اقتصادی هستند را مورد ارزیابی قرار داده است و از این جهت پژوهش پیش رو جنبه نوآورانه دارد. امید است پژوهش حاضر گامی هرچند کوچک در جهت توسعه پایدار صنعت گردشگری شهرستان سامان باشد

References

- Abdurahman, A. Z. A., Ali, J. K., Khedif, L. Y. B., Bohari, Z., Ahmad, J. A., & Kibat, S. A. (2016). Ecotourism product attributes and tourist attractions: UiTM undergraduate studies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 224, 360-367. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.05.388>
- Adesunloye, D. T., & Arowosafe, F. C. (2022). Evaluation of Tourists Satisfaction with Ecotourism Services in Six Ecotourism Destination in South West, Nigeria. *Journal of Applied Sciences and Environmental Management*, 26(12), 2005-2013. Doi:10.4314/jasem.v26i12.14
- Atai, P., Izadi, N., and Yaqoubi Farani, A. (2015), structures that determine the attraction of tourists in rural areas from the perspective of the host community of Esfidan village, Bejnord city, <https://civilica.com/doc/604139>
- Azkiya, M., Ghaffari, Gh. (2013) Rural Development with Emphasis on Rural Society of Iran. Tehran, Ney Publication. [In Persian]. (DOI): [10.22059/jtcp.2023.364662.670404](https://doi.org/10.22059/jtcp.2023.364662.670404)
- Azkiya, M., Ghaffari, Gh. (2013) Rural Development with Emphasis on Rural Society of Iran. Tehran, Ney Publication. [In Persian]. (DOI): [10.22059/jtcp.2023.364662.670404](https://doi.org/10.22059/jtcp.2023.364662.670404)
- Bahatta, K., Itagaki, And Ohe, Y. (2019). Determinant Factors of Farmer's Willingness to start Agritourism in rural Nepal. *Journal of agricultural Extension and Rural Development*. 4(1). 146-16. <https://doi.org/10.1515/opag-2019-0043>
- Bahmanpour, H., & Taheri Hosseinabadi, M. (2018). Presenting the integrated positioning model for sports tourism by using the geographic information system and layering method. Publication of the network. Vol. 41.
- Chen, L., Hu, H., He, X., & Lyu, M. (2022). The development path and data mining mode of rural tourism under the background of big data. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 2022, 1-13. <https://doi.org/10.1155/2022/3031169>
- Chen, L., Lyu, M., Hu, H., & Zheng, Y. (2022). The Interactive Relationship between Rural Ecotourism Development and New Rural Construction under the Background of Internet. *Mobile Information Systems*, 2022. <https://doi.org/10.1155/2022/8608836>
- Cobbinah, P. B., Amenuvor, D., Black, R., & Peprah, C. (2017). Ecotourism in the Kakum Conservation Area, Ghana: Local politics, practice and outcome. *Journal of outdoor recreation and tourism*, 20, 34-44. <https://www.weforum.org/reports/travel-and-tourism-competitiveness-report-2013>. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2017.09.003>
- Dahal, B., Anup, K. C., & Sapkota, R. P. (2020). Environmental impacts of community-based home stay ecotourism in Nepal. *The Gaze: Journal of Tourism and Hospitality*, 11(1), 60-80.
- Kilian, L. Lewis, L.T, (2011): Does the Fed Respond to Oil Price Shocks? *Economic Journal*, pp: 1047-1072.
- Ehsani, A. (2014). Ecotourism is a way for sustainable tourism. *Mahkame*, 10 (3), pp:6-9. [in Persian]
- Encyclopedia of Urban and Rural Management (2009). Tehran, Publications of the Organization of Municipalities and Rural Affairs. [In Persian].
- Fatahi, M., Hosseini, M, and Rahmati, S. (2021). Feasibility of reviving Zarghan wetland in Zarghan urban regional development. *Regional Planning Scientific Quarterly*, 12 (46), 33-48. doi: 10.30495/jzpm.2022.29107.398. (In Persian)
- Fukuyama, F. (2001). Social capital, civil society and development. *Third world quarterly*, 22(1), 7-20
- Ghanbari, Y., & Samieh, M. (2013), Ecotourism in Iran and its challenges, *Development Strategy*, 11(3). [in Persian]
- Giao, H. N. K., Vuong, B. N., Phuong, N. N. D., & Dat, N. T. (2021). A model of factors affecting domestic tourist satisfaction on eco-tourism service quality in the Mekong Delta, Vietnam. DOI 10.30892/gtg.362spl14-696
- Gössling, S. 2017. "Tourism, information technologies and sustainability: an exploratory review". *Journal of Sustainable Tourism*, Vol.25. No.7. pp.1024-1041. <https://doi.org/10.1080/09669582.2015.1122017>

- Han, H. 2021. "Consumer behavior and environmental sustainability in tourism and hospitality: A review of theories, concepts, and latest research". *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 29. No.7, pp. 1021-1042. <https://doi.org/10.4324/9781003256274>
- Higham, J. (2007). *Critical Issues in Ecotourism: Understanding a complex tourism phenomenon*. Oxford: Butterworth-Heinemann
- Baumeister, C. and Peersman, G. (2012). Time-varying effects of oil supply shocks on the US economy. Bank of Canada working paper series, WP2012-02.
- Hill, H., Smith, H. (2003). *Responsible Nature-based Tourism Strategy*. Government of South Australia.
- Ang, J.B. (2007). Co₂ Emissions Energy Consumption, and Output in France. *Energy Policy*, Vol. 35, pp: 4772-4778. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2007.03.032>
- Holden, A. (2015). *Environment and Tourism*. New York: Routledge.
- De Vita, G. and Kyaw, K. S. (2013). Role of the exchange rate in tourism demand. *Annals of Tourism Research*, 43, pp:624-627. <https://doi.org/10.4324/9781315767659>
- Islam, F., & Carlsen, J. (2012). Tourism in rural Bangladesh: Unlocking opportunities for poverty alleviation?. *Tourism Recreation Research*, 37(1), 37-45. <https://doi.org/10.1080/02508281.2012.11081686>
- Khatiwada, S. S. (2022). Ecotourism Practice with Community Based Home-stay Program in the Gandaki Province of Nepal. *FORMATH*, 21, 21-001. <https://doi.org/10.15684/formath.21.001>
- Mohammadi Turkmani, H., & Taher Khani, A. (2018). Evaluation of the ecological potential of the city of Mianeh in line with the development of ecotourism using the geographic information system. *Applied Research of Geographical Sciences*, 19(55), 215-232. [in Persian]
- Nguyen, T. Q. T., Johnson, P., & Young, T. 2022. "Networking, coopetition and sustainability of tourism destinations". *Journal of Hospitality and Tourism Management*, Vol.50. No.1. pp.400-411. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2022.01.003>
- Ramzan-zadeh Lesboi, M., & Ghanbari, R. (2022). Analysis of the effects of motivation and self-efficacy components on the success of tourism entrepreneurs in Mazandaran province. *Regional Planning Scientific Quarterly*, 13(49), 73-86. [in Persian] [10.30495/jzpm.2021.25667.3708](https://doi.org/10.30495/jzpm.2021.25667.3708)
- Rezvani, M., Najarzadeh, M., and Torabi, Z. (2015). Challenges and topics of agricultural tourism development under study: rural areas of Shahrood. *Tourism Management Studies (Tourism Studies)*, 11(36), 61-84. [in Persian]
- sadeghi, H. and Shamsoddini, A. (2025). Analyzing the role of handicrafts in the development of Iranian tourism and the challenges it faces. *Tourism management studies of the smart era*, 2(1), 193-203. [doi: 10.22072/tmsse.2025.2055993.1027](https://doi.org/10.22072/tmsse.2025.2055993.1027). [in Persian]
- Shamsoddini, A. and Jamini, D. (2024). Identifying the most important strategy for the development of nomadic tourism (case study: Fars province). *Economic Geography Research*, 5(17), 13-27. [doi: 10.30470/jegr.2024.2037659.1207](https://doi.org/10.30470/jegr.2024.2037659.1207) [in Persian]
- Shokouhi, Mehdi, & YAZDANPANAH, MASOUD. (2019). Effect of Empowerment on Residents Support for Tourism the Case of Kamardough Tourism Region. *SPATIAL PLANNING (MODARES HUMAN SCIENCES)*, 23(1), 151-168. SID. <https://sid.ir/paper/398973/en>. [in Persian]
- The International Ecotourism Society. (1991). *TIES Global Ecotourism Fact Sheet*- www.ecotourism.org Becken, s. (2011). Oil, the global economy and tourism. *tourism review*, Vol 66.
- Toosi Rad, Z., Nahfi Kani, A., & Khajeh Shahkahi, Alireza. (1402). Feasibility of tourism development in the villages of Maneh and Samalqan summer areas. *Regional Planning Scientific Quarterly*, 13(49), 253-268. [10.30495/jzpm.2021.27294.3850](https://doi.org/10.30495/jzpm.2021.27294.3850). [in Persian]
- United Nation World Tourism Organization (2002), *The World Ecotourism summit: Final report*. Available on www.worldTourismorg/sustainable/1YE/quebec/anglais/Fainal-Report-QuebecSummit-web.pdf.
- Wearing, S., Neil, J. (2009). *Ecotourism: Impacts, Potential and Possibilities?*. Butterwoith-Heinemqann, Oxford, UK
- Balaguer, J. and Cantavella-Jorda, M. (2002). Tourism as a long-run economic growth factor: The Spanish case. *Applied Economics*, 34(7), pp: 877-884.
- Wood, M. E. (2001). *Ecotourism: Prinsiple, Practices, Policies for Sustainability*. Burlington: UNEP AND TIES.
- Zeppel, H. (2006). *Indigenous ecotourism: Sustainable development and management (Vol. 3)*. Cabi. *Environmental Change*, 15(3), pp:253-266

